

CAPITOLUL VIII

CONCEDIEREA ȘI REZILIEREA CONTRACTULUI DE MUNCĂ

39

Concediere discriminatorie. Despăgubiri sau măsuri reparatorii pentru prejudiciul suferit efectiv. Caracter disuasiv. Daune-interese punitive. Egalitate de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă

Pentru ca prejudiciul suferit din cauza unei discriminări pe criteriul sexului să fie efectiv reparat sau despăgubit într-o manieră care să descurajeze și care să fie proporțională, articolul 18 din Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă impune statelor membre care aleg forma pecuniară să introducă în dreptul intern, potrivit modalităților pe care acestea le stabilesc, măsuri care să prevadă plata către persoana lezată a unor daune-interese care să acopere integral prejudiciul suferit.

În aceste condiții, un stat membru care adopta măsuri care permit să se acorde daune-interese punitive persoanei discriminate, sarcina de a stabili criteriile care permit determinarea întinderii sancțiunii revenind ordinii juridice interne a fiecărui stat membru, cu condiția să fie respectate principiile echivalenței și efectivității.

↳ CJUE, Camera a patra, Hotărârea din 17 decembrie 2015, cauza C-407/14

Tipul și obiectul

Cererea de decizie preliminară a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Arjona Camacho, pe de o parte, și Securitas Seguridad España SA¹, pe de altă parte, în legătură cu acordarea unor daune-interese punitive în favoarea doamnei Arjona Camacho, în urma concedierii sale care constituie o discriminare pe criteriul sexului, și privește interpretarea articolului 18 din Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă².

Litigiul principal și întrebarea preliminară

La 1 iulie 2012, doamna Arjona Camacho a fost angajată de Securitas Seguridad España, în calitate de agent de securitate, pentru a lucra cu normă întreagă în cadrul unui centru de detenție pentru minori din Cordoba (Spania). Aceasta a fost concediată la 24 aprilie 2014.

¹ Denumită în continuare „Securitas Seguridad España”.

² JO L 204, p. 23, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 262.

Nefiind de acord cu concedierea, doamna Arjona Camacho a depus, la 6 mai 2014, o cerere de conciliere cu angajatorul său la Centrul de Mediere, Arbitraj și Conciliere din Cordoba. Concilierea nu a dat rezultate.

La 26 mai 2014, doamna Arjona Camacho a introdus la Juzgado de lo Social no 1 de Córdoba¹ o acțiune în contestarea concedierii sale, susținând că aceasta trebuie declarată nulă.

În această privință, doamna Arjona Camacho a arătat, cu titlu principal, că concedierea sa constituia, printre altele, o discriminare pe criteriul sexului. Ea a solicitat acordarea de daune-interese în valoare de 6000 de euro pentru prejudiciul suferit.

Instanța de trimitere arată că reține că concedierea doamnei Arjona Camacho constituie o discriminare pe criteriul sexului și că, în hotărârea pe care o va pronunța în urma răspunsului Curții, va expune mijloacele de probă pe care se întemeiază această constatare.

Instanța de trimitere adaugă că hotărârea pe care o va pronunța va preciza și motivele pentru care consideră că suma de 3000 de euro, cu titlu de daune-interese, este suficientă pentru repararea integrală a prejudiciului suferit de doamna Arjona Camacho ca urmare a concedierii sale întemeiate pe criteriul sexului.

Cu toate acestea, instanța de trimitere ridică problema dacă, în aplicarea articolului 18 din Directiva 2006/54, potrivit căruia prejudiciul trebuie reparat sau despăgubit într-o manieră care să descurajeze, aceasta trebuie să îi acorde doamnei Arjona Camacho daune-interese care depășesc despăgubirea integrală pentru prejudiciul pe care l-a suferit, sub formă de daune-interese punitive, pentru a servi drept exemplu fostului său angajator, precum și altora.

Instanța de trimitere precizează că noțiunea „daune-interese punitive” nu există în dreptul spaniol.

În aceste condiții, Juzgado de lo Social no 1 de Córdoba a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea **întrebare preliminară**:

„Articolul 18 din Directiva 2006/54, care prevede că despăgubirea victimei unei discriminări pe criteriul sexului trebuie să aibă un caracter disuasiv (precum și efectiv și proporțional cu prejudiciul suferit), poate fi interpretat în sensul că permite instanței naționale să pronunțe, cu titlu suplimentar, obligarea la plata de daune-interese punitive rezonabile – cu alte cuvinte, la plata unei sume suplimentare care, deși se situează dincolo de repararea integrală a prejudiciului real suferit de victimă, să servească drept exemplu pentru alții (în plus de exemplul pe care îl constituie pentru persoana care a cauzat prejudiciul) –, cu condiția ca această sumă să nu fie disproporționată, inclusiv în situația în care noțiunea de daune-interese punitive nu face parte din tradiția juridică a instanței naționale?”

Cu privire la întrebarea preliminară

Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 18 din Directiva 2006/54 trebuie interpretat în sensul că, pentru ca prejudiciul suferit de o persoană lezată din cauza unei discriminări pe criteriul sexului să fie

¹ Instanța pentru litigii de muncă nr. 1 din Cordoba.

efectiv reparat sau despăgubit într-o manieră care să descurajeze, acestei persoane trebuie să i se acorde, pe lângă daune-interese cu titlu de reparație, și daune-interese punitive.

Potrivit respectivului articol 18, statele membre introduc în dreptul intern măsurile necesare pentru a se asigura că prejudiciul suferit de o persoană lezată din cauza discriminării pe criteriul sexului este efectiv reparat sau despăgubit în conformitate cu modalitățile pe care acestea le stabilesc, într-o manieră care să descurajeze o astfel de discriminare și care să fie proporțională cu prejudiciul suferit, iar această despăgubire nu poate fi limitată a priori de un plafon maximal, cu excepția cazului unui refuz de a se lua în considerare o cerere de încadrare în muncă.

Dispoziția menționată reproduce textul articolului 6 alineatul (2) din Directiva 76/207, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2002/73.

Or, astfel cum reiese din considerentul (18) al Directivei 2002/73, aceasta a modificat articolul 6 din Directiva 76/207 în scopul de a lua în considerare jurisprudența Curții și în special Hotărârile *Marshall*¹ și *Draehmpaehl*².

În această privință, trebuie amintit că, în cadrul interpretării articolului 6 din Directiva 76/207, care a fost abrogată și înlocuită prin Directiva 2006/54, Curtea a arătat că statele membre sunt ținute să adopte măsurile necesare pentru a permite oricărei persoane care se consideră lezată printr-o discriminare contrară directivei menționate să își valorifice drepturile pe cale judiciară. O astfel de obligație implică necesitatea ca măsurile în cauză să fie suficient de eficiente pentru a atinge obiectivul urmărit de Directiva 76/207 și să poată fi efectiv invocate în fața instanțelor naționale de către persoanele interesate³.

Potrivit jurisprudenței Curții, respectivul articol 6 nu impune statelor membre o anumită măsură în caz de încălcare a interdicției discriminării, ci lasă statelor membre libertatea de a alege între diferitele soluții care asigură realizarea obiectivului Directivei 76/207, în funcție de diferitele situații care pot apărea⁴.

Totuși, măsurile apte să asigure restabilirea egalității efective a șanselor trebuie să asigure o protecție jurisdicțională efectivă și eficientă și să aibă un efect disuasiv real asupra angajatorului⁵.

Astfel de imperative implică în mod necesar luarea în considerare a caracteristicilor proprii fiecărui caz de încălcare a principiului egalității. Or, în ipoteza unei concedieri discriminatorii, restabilirea situației de egalitate nu ar putea fi realizată fără o reintegrare a persoanei discriminate sau, alternativ, fără o reparație pecuniară a prejudiciului suferit⁶.

În sfârșit, potrivit jurisprudenței Curții, atunci când măsura reținută pentru atingerea obiectivului de a restabili egalitatea efectivă a șanselor este reparația pecuniară, aceasta

¹ C-271/91, EU:C:1993:335.

² C-180/95, EU:C:1997:208.

³ A se vedea Hotărârea *Marshall*, C-271/91, EU:C:1993:335, punctul 22, și Hotărârea *Paquay*, C-460/06, EU:C:2007:601, punctul 43.

⁴ A se vedea Hotărârea *von Colson și Kamann*, 14/83, EU:C:1984:153, punctul 18, Hotărârea *Marshall*, C-271/91, EU:C:1993:335, punctul 23, precum și Hotărârea *Paquay*, C-460/06, EU:C:2007:601, punctul 44.

⁵ A se vedea Hotărârea *von Colson și Kamann*, 14/83, EU:C:1984:153, punctele 23 și 24, Hotărârea *Draehmpaehl*, C-180/95, EU:C:1997:208, punctul 25, precum și Hotărârea *Paquay*, C-460/06, EU:C:2007:601, punctul 45.

⁶ Hotărârea *Marshall*, C-271/91, EU:C:1993:335, punctul 25.

trebuie să fie adecvată, în sensul că trebuie să permită compensarea integrală a prejudiciilor efectiv suferite din cauza concedierii discriminatorii, potrivit normelor naționale aplicabile¹.

În consecință, din dispozițiile articolului 6 din Directiva 76/207, atât în versiunea sa originală, cât și în versiunea sa modificată, precum și din jurisprudența Curții menționată în prezenta hotărâre rezulta că efectul disuasiv real urmărit de respectivul articol 6 nu implica acordarea în favoarea persoanei lezate din cauza unei discriminări pe criteriul sexului a unor daune-interese punitive, care depășesc repararea integrală a prejudiciilor efectiv suferite și constituie o măsură de sancționare.

Această constatare este confirmată de natura alternativă, în cazul unei concedieri discriminatorii, a reparării prejudiciului acordate sub formă pecuniară.

Nicio schimbare substanțială nu a avut loc în dreptul Uniunii pentru ca articolul 18 din Directiva 2006/54 să facă, în această privință, obiectul unei interpretări diferite de cea a articolului 6 din Directiva 76/207.

Prin urmare, trebuie să se constate că, asemenea articolului 6 din Directiva 76/207 și pentru ca prejudiciul suferit din cauza unei discriminări pe criteriul sexului să fie efectiv reparat sau despăgubit într-o manieră care să descurajeze și care să fie proporțională, articolul 18 din Directiva 2006/54 impune statelor membre care aleg forma pecuniară să introducă în dreptul intern măsuri care să prevadă plata către persoana lezată a unor daune-interese care să acopere integral prejudiciul suferit, potrivit modalităților pe care acestea le stabilesc, dar nu prevede plata unor daune-interese punitive.

Pe de altă parte, articolul 25 din Directiva 2006/54 prevede că statele membre determină regimul sancțiunilor aplicabile încălcărilor dispozițiilor naționale adoptate în conformitate cu această directivă și iau toate măsurile necesare pentru a asigura aplicarea acestor sancțiuni. Articolul menționat prevede de asemenea că sancțiunile, care „pot include plata de despăgubiri unei victime”, trebuie să fie efective, proporționale și disuasive.

În consecință, în timp ce articolul 18 din Directiva 2006/54 urmărește să impună despăgubirea sau repararea prejudiciului suferit de persoana lezată, din modul de redactare a articolului 25 din directiva menționată rezultă că acesta conferă statelor membre posibilitatea de a adopta măsuri menite să sancționeze discriminarea pe criteriul sexului sub forma unor despăgubiri acordate victimei.

Astfel, articolul 25 din Directiva 2006/54 permite, dar nu impune, statelor membre să ia măsuri care să prevadă plata unor daune-interese punitive victimei unei discriminări pe criteriul sexului.

În același sens, articolul 27 alineatul (1) din această directivă prevede că statele membre pot adopta sau pot menține dispoziții mai favorabile protecției principiului egalității de tratament decât cele care sunt prevăzute de directiva menționată.

În speță, instanța de trimitere arată că noțiunea „daune-interese punitive” nu există în dreptul spaniol. În aceste condiții, în lipsa unei dispoziții a dreptului național care să permită plata de daune-interese punitive unei persoane lezate printr-o discriminare pe criteriul sexului, articolul 25 din Directiva 2006/54 nu prevede că instanța națională poate pronunța ea însăși obligarea autorului acestei discriminări la astfel de daune-interese.

¹ A se vedea Hotărârea *Marshall*, C-271/91, EU:C:1993:335, punctul 26, și Hotărârea *Paquay*, C-460/06, EU:C:2007:601, punctul 46.